

СУРМАЧ

ОРГАН

**ОБ'ЄДНАННЯ БУВШИХ ВОЯКІВ УКРАЇНЦІВ
У ВЕЛИКІЙ БРІТАНІЇ**

Лондон

червень-вересень

1961

» СУРМАЧ «
Ж у р н а л
Об'єднання бувших Вояків Українців
у Великій Британії
Association of Ukrainian Former Combatants
in Great Britain
49, Linden Gardens, London, W.2.

Редагує Колегія
Статті підписані прізвищем чи псевдо-
німом не завжди відповідають поглядам
Редакції.
Редакція застерігає собі право скоро-
чувати статті й виправляти мову.

З М І С Т

СУРМАЧ	Стор.
1. ЧИ НАШІ ЗАВДАННЯ ЗМІНИЛИСЯ	1
2. Ксенон: ОЛЕКСАНДЕР ВЕЛИКИЙ	3
3. М. Боеслав: ПЕРЕДОСІННЄ	7
4. К. Зеленко: СУЧАСНИЙ СТАН ЗБРОЙНИХ СИЛ США	8
5. ДУМКИ	13
6. М. Зеров: ШЕВЧЕНКОВА МОГИЛА	14
7. Євген Попівський: ТАРАС ШЕВЧЕНКО Й МОРЕ	14
8. Д-р Святомир М. Фостун: ПЕКАВРИСТИ В УКРАЇНІ	16
9. В. Томків: ЩО СТАНЕТЬСЯ З ФРАНЦУЗЬКИМ ЧУЖИ- НЕЦЬКИМ ЛЕГІОНОМ?	19
10. І. Візньович: СПОМИН З МОЛОДИХ ЛІТ	23
11. ВІЙСЬКОВА ХРОНІКА	25
12. І. Ф.: НА СОВЕТСЬКІЙ ВИСТАВЦІ В ЛОНДОНІ	27
13. MILITARY REVIEW (огляд)	27
14. " " "	28
15. ОКРУЖНА КОНФЕРЕНЦІЯ ОБВУ В ЛЕСТЕРІ	28
»ОСА«	
16. УКРАЇНСЬКА ЦЕНТРАЛЬНА БІБЛІОТЕКА ІМ. Т. ШЕВ- ЧЕНКА В ЛОНДОНІ	29
17. П. Кущенко: НЕ ВМІЛА ОЦІНИТИ	30
18. ДІДОВА МОЛИТВА. ЦЯ САМА ДРАМА В РІЗНИХ ФОР- МАХ. КЛОПІТ З НОВОЮ ГЕНЕРАЦІЄЮ. ПИЛЬНА СТРИЧА	31
19. МІРКУВАННЯ СЕЛЕПКА. КОМПЛІМЕНТ. ЗАПИСКА ЖІНКИ. ГІМНАЗІЯ НЕ ДЛЯ ЦАПІВ І БАРАНІВ... НА ІСПИТІ. НЕ МУЧИВСЯ ДОВГО. З МОДЕРНОГО ЖИТТЯ	32

СУРМАЧ

Об'єднання бувших Вояків Українців у Великій Британії

Рік 7

ЧЕРВЕНЬ-ВЕРЕСЕНЬ,

1961 Ч. 2 (17)

Чи наші завдання змінилися?

Щасливою для нас, вояків була б хвилина, коли б ми зібравшись разом могли сказати собі, що наша роля на еміграції уже закінчена. Таке могло б заіснувати тільки тоді, коли б Україна стала самостійною, мала свій уряд і свою армію.

Однаке, так довго, як Україна є поневоленою, нам не можна ні на одну хвилину опустити рук й надіятись на когось, що за нас працював би. Ми є частинкою нашої нації, що має змогу жити в вільному світі й говорити про дійсний стан у нашій Батьківщині. Безумовно наше завдання трудне, бо вільний світ часто нас не розуміє, а Москву бачить так, як йому вигідно її бачити.

Західні «фахівці», які водночас формують публічну опінію вже сорок років глядять на Москву як на трагічний фільм, що повинен би згідно з їхнім бажанням щасливо закінчитися.

Варто пригадати собі, як свого часу західні часописи вихвалювали «великого» Сталіна. Пригадаймо собі книжку колишнього американського амбасадора в Москві, Дейвіса п. н. «Мишен ту Москау». Він пише в цій книжці, що словам Сталіна треба вірити як біблії; що так довго, як Сталін живе не буде війни, бо він «старий большевик», «дуже мудрий», і т. д.

По смерті Сталіна Захід попав під вплив проголошеної Москвою т. зв. «десталінізації».

«Десталінізація», як і кожне потягнення Москви має два обличчя: одне призначене для Заходу, що його можемо кожночасно обсервувати; й друге правдиве, для нас зовсім недоступне, призначене для власних інтересів Москви.

Дотепер іще не зовсім певно відомо, чи промова Хрущова на XX партійному конгресі, де він обвинувачував Сталіна, є ідентичною з текстом, що його проголосив американський департамент стану, а інші країни повторили. Невідомо нам також, чи Москва підкинула цей текст західній розвідці, чи теж західна розвідка роздобула його сама. Москва не заперечила ні не підтвердила автентичности промови Хрущова, а Захід прийняв «десталінізацію», як новий напрямок у політиці Москви.

Бувший прем'єр Великої Британії, сер А. Іден у своїй промові 26 липня 1956 року сказав, що Москва вступила на шлях лібералізації, яка забезпечить советським громадянам кращий життєвий рівень, а водночас зробить советську політику більш еластичною.

Міністер заграничних справ Америки, Даллес, добачував у «десталінізації» послаблення большевицької системи, що вкінці мало б doprowadити до самовизволення народів, а водночас до зміни міжнародної советської політики. Цей оптимізм Даллеса можна вважати, як заплату виборцям, яким у 1952 році обіцявано політику визволення поневолених Москвою народів.

Так менш-більш західні «фахівці» розуміють, чи хочуть розуміти Москву. Якщо б їх не турбувати, вони дальше писали б і приглядались та зі спокоем оплескували б здобутки московської імперії. Тепер виглядає, що Захід узяв гостріший курс супроти ССРСР. Що з цього вийде, будемо бачити.

Ці всі міркування Заходу безперечно мали вплив на деяких інших людей на еміграції. Однак більшість емігрантів стояла та твердо стоїть на позиціях визволення України, й не піддається дешевій советській пропаганді.

Ми українці, — кол. вояки мусимо в першу чергу стояти непохитно при тих ідеях за які ми колись воювали. Виконати це завдання зможемо, коли оудемо зорганізовані в наших комоагантських організаціях.

Бпродовж нашої історії, як довго ми мали своє військо, яке могло захищати край, ми мали свою державу. Коли однак наше військо було зліквідоване Москвою, ми століттями були тільки етнографічною масою. У націю ми перетворились щойно в Бизвольних Змаганнях, коли впав перший постріл в боротьбі за незалежність. Ця охота віддати постріл за незалежність мусить проявитися у всіх прошарках народу, а не тільки його одної верстви. Щойно тоді можна сказати про народ, що він є здібний будувати свою державу. нашим завданням є саме піддержувати та передавати новому поколінню цю охоту віддати постріл за нашу незалежність.

Це питання розуміють усі народи й тому вони так пильно бережуть свої військові традиції. Велику увагу присвячується культові героїзму, щоб новому поколінню показати, що вони нащадки великих батьків, дідів та прадідів, які не вага-лися посвяти свій труд та своє життя для нації.

Нашим завданням є також піддержати та заховати нашу традицію, показати світові наших героїв, які боролись та згинули в боротьбі з ворогом, який тепер простягає руку по цілий світ. Ті всі питання впершу чергу мусять бути в нас самих закріплені, бо не можна вимагати, щоб другі вірили в те, в що ми самі сумніваємося. Ті питання не повинні сходити з нашої програми праці й треба їх постійно пригадувати.

Коли ми після другої світової війни знайшлися у новій країні, кожний з нас здавав собі справу з цього, за що він воював, і які його завдання на еміграції. Роки минали й разом з ними слабла наша постанова. Безперечно, за ті роки, ми, як еміграція в цій країні зробили дуже багато. Однак з року в рік наші ряди слабли, а тягар праці спадав і спадає на плечі щораз меншого числа людей. Нам за всяку ціну треба цей процес здержати, а тому мусимо весь час працювати над реактивізацією пасивних наших людей, зокрема колишніх вояків, щоб вони знову включилися в наше активне суспільно-громадське життя.

Впершу чергу ми мусимо відновити побратимство вояка до вояка, усунути нетерпимість у взаємному відношенню без огляду на те, чим ця нетерпимість не була б диктована. Це мав би бути основний крок у нашій організаційній праці.

Нам часом здається, що наша праця непотрібна й що ніхто не має з неї користи. Треба мати на увазі, що працю еміграції добре розуміє наш ворог, тому так він послідовно намагається її розложити. Наша непохитна постава та наші постійні повторювання про советську дійсність аж ніяк не йдуть у парі з большевицькою пропагандою для західних народів. Ці речі ми мусимо розуміти та постійно скріплювати нашу працю.

В сьогоднішньому так скомплікованому світі є майже неможливо працювати одинцем, тому навіть великі держави творять різного роду союзи, чи то військові (т. зв. оборонні) чи економічні. Свого часу, коли прем'єр Макміллан вернув із Америки, на лєтовищі в Лондоні кореспонденти ставили йому різні питання, а між іншим, — чи він мав успіх в Америці. Прем'єр відповів, що розмови були цілком успішні та що учасники договорились про все, бо в існуючій ситуації ніяка держава не може дозволити собі діяти самотійно.

Так роблять держави. А чи ми можемо діяти одинцем? Думаємо, що на це питання є одна відповідь: Ні! Спільними силами ми здібні зробити дуже багато, — коли ж підемо одинцем — розгубимося.

В комбатантських організаціях почуваємося впершу чергу українцями та піддержуємо нашу національну гордість, релігію, культуру, мову, звичай та працюємо й боремося за здійснення, нашого великого ідеалу — здобуття суверенності й самотійності нашій Батьківщині. Роки перебування на чужині цього головного нашого завдання ні в чому не змінили, а навпаки, ще більше його закріплювали.

ОЛЕКСАНДЕР ВЕЛИКИЙ

Проти хвилі

По довготривалих оборонних війнах греків, Олександр Великий зробив переворот у військовій справі. Він застосував стратегію наступу. Цей перший наступ Європи (22 століття тому) проти Азії мав далекойдучі політичні й мілітарні наслідки. Сьогодні країни колишньої перської імперії є в сфері впливів Заходу. Туреччина, Іран, Пакістан є в мілітарному союзі з Заходом. Хвиля західної цивілізації просякнула в глибину Азії вслід за мілітарним підбоям Олександра Великого.

Творець історії

Олександр став великим іще за свого короткого життя, бо він уже командував великою армією маючи 16 літ. Став володарем усієї Греції, розбив перську імперію, перемаршував 22,000 миль, звів багаточисленні бої і помер у 33 році життя. Як стратег, Олександр був незрівняним організатором перемоги. Він не програв ані одного бою, ані однієї збройної кампанії. Великі полководці, як Ганнібаль, Цезар, Ігор Святославич, Карло XII, Наполеон намагалися його наслідувати, однак вони ніколи не дорівняли його генієві.

Як тактик, Олександр впровадив елемент швидкості й маневру в бій. Він знаменито вмів використовувати кожний пригожий момент. В бойовій суматосі Олександр ніколи не втрачав правильної оцінки ситуації, і завжди знаходив корисне рішення, що підтверджувало його велику військову геніальність.

Армія і цивілізація

Олександр був майстром в організуванні армії, постачання, транспорту і вишколу вояків. Він впровадив руханку, спортивні гри і розпорядив, щоб воїни брили бороди. Це було щось нове, що робило велике враження серед варварів. Він організував польові шпитали

Олександр Великий

З ГЛИБОКИМ СУМОМ ПОВІДОМЛЯЄМО, ЩО ДНЯ 22 ЛИПНЯ 1961 Р., У ЗДА ПОМЕР НЕСПОДІВАНО Й ПЕРЕДЧАСНО В 42 РОЦІ ЖИТТЯ

Д-р ЛЮБОМИР О. ОРТИНСЬКИЙ

голова Головної Управи Братства кол. Вояків І Української Дивізії УНА, член ЗП УГВР, секретар Дослідного і Видавничого Об'єднання «Пролог», звичайний член Наукового Товариства ім. Т. Шевченка, провідний політичний і громадський діяч та публіцист.

ГОЛОВНА УПРАВА ОБВУ

й опіку над родинами полеглих вояків. З окупованих теренів була встановлена регулярна пошта до Греції, яка дуже справно діяла на просторах велетенської імперії. В склад штабу польової армії входили спеціалісти, науковці й техніки: жерці, астрономи, природники, лінгвісти, географи, адмірали фльоти, артилеристи, піонери, вертники криниць, архітекти й военні звітодавці. Окупаційна армія мала ще адміністративний і податковий апарат з відділами торговельним і фінансовим, постачальним і рекрутаційним.

Навіть модерні армії не можуть похвалитися такою знаменитою організацією, а це діялося в 4 столітті перед Христом.

Олександр у своїх діях на Сході не руководився династичними, чи імперіялістичними цілями, а скоріше цивілізаційними мотивами.

Лицар і легенда

Особисто Олександр був вродливий чоловік, твердого характеру, химерної вдачі, шляхетних почувань, лицарський у відношенню до жінок. Він одружився з орієнтальною красунею, але його не надихали перські присмаки, бо вибрався даліше в похід до Індії. Там утратив улюбленого коня, звіздочолого Букефала, в честь котрого збудував місто. Він збудував цілий ряд міст, як Олександрія в Єгипті, а також міста в Сирії, Туреччині, Ірані, Туркестані й Пакістані.

Про походи Олександра збереглися документарні дані, зложені на підставі офіційного щоденника і споминів учасників, як напр., архітекта Арістоболя, генерала Птоломея, адмірала Неарха. Римляни, що перейняли за деякий час аґенди Греків на сході цікавилися особливо чинами Олександра. Генерал Аріян в половині другого століття по Христі зладив список книжок про Олександра. Цей список мав дванадцять сторінок дрібного письма.

Сам Олександр часто писав листи з Азії до своєї матері, королеви Олімпії в Македонії. До свого учителя, Аристотеля він посилав описи і зразки рослин, звірят і землі, а до академії наук посилав звідомлення про людей і країни, в яких проходила його кампанія.

Географія основою стратегії

Олександр мав плян розвідати географічне положення Каспійського моря. Чорне море було знане грекам так добре, що навігаційних карт, зладжених 100 літ перед Христом уживали французька та англійська фльоти в кримській війні 1854 року. Країни над Чорним морем і територія України були описані в географії Геродота в 445 р. перед Христом. Він подорожував як науковець по тих краях, давав відчити в Агорі про Скитію і Сарматію. Границю між Європою та Азією Геродот ставив на ріці Дон. Арістотель уважав, що Дон відгалужується від ріки Яксартес (Сир Дарія). Олександр ішов походом до тієї ріки думаючи, що це Дон, щоб напиться шоломом води з неї. Українські князі також ішли на схід, щоб напиться води шоломом води із Дону.

Їх манив простір, незнані країни, погоня за пригодами й військовою славою.

Стратегічний театр війни Олександра був, навіть на теперішні часи величезний. Він сягав від Дунаю до Сир Дарії, від Індії до Єгипту. Хто йшов на схід мусів побороти простір, клімат і неприємеля.

Холодна війна

Справа не була легка. Персія по програній виправі на Грецію все ще була великою імперією, а її дипломатичні інтриги були дуже шкідливі й небезпечні для Греції. Свого роду холодна війна тривала даліше. Персія оточилася сателітами, і навіть на території Греції мала своїх прихильників, які цікавилися перспективою мирної коєзистенції і можливістю взаємоторговлі. Героїчна доба Греції минула. Виросла нова, сильніша македонська вітка. Здавалося, що захід вже не мав сили, але Олександр знову викресав у ньому запал до боротьби і експансії.

Молодий королевич по смерті батька був загрожений з усіх сторін. Знайшлися претенденти на престіл, підтримані Персією, а північні племена почали нападати на пограничні околиці. Коринтійська Ліга, змонтована Пилипом почала розпадатися.

Дуже скоро й справно Олександр сконсолідував Коринтійську Лігу, а маючи армію за собою він скликав представників міст. Його поява та ораторський хист зробили велике враження і на зборах, вони вибрали його гегемоном Пан-Гелленської ліги до боротьби з Персією. Це був великий успіх 20-літнього державного діяча.

Однак не всі міста приступили до ліги. Спарта відмовилася стати членом, а Теби й Ацени треба було примушувати збройною силою. Під час походу Олександра на Дунай Персам удалося зробити заколот, щоб роз'єднати лігу. Теби прийняли економічну перську допомогу й підняли бунт-повстання. В Аценах Демостен і демократична партія розпустили поголоску, що Олександр згинув. У міжчасі Олександр закінчив успішно Дунайську кампанію і блискучим маршем вийшов проти центру реbelie — Тебів. Він хотів пощадити місто, але інші члени Ліги звели свої старі порахунки і знищили місто до тла. Олександр пощадив Ацени й повернув закладників, а між ними й Демостена.

Похід на Персію

Олександр перекреслив усі пляни противника. Він поставив собі одну ціль: знищення перської імперії. Але він ніколи не починав кампанії не підготовившись відповідно до неї. Закріпивши вихідну базу скорим маршем він сфорсував Дарданелі в 333 р. перед Христом. Перси заступили йому дорогу на ріці Гранік силою вчетверо більшою. Олександр вірлиним оком доглянув слабу сторону ворога, яка полягала в злому розміщенні ворожої піхоти. Вона стояла на горбку в другій лінії. Оборону ріки творила кіннота. Незважаючи на пізню пору, Олександр заатакував ліве перське крило легкою піхотою, зв'язав центр фалангою, а сам на чолі королівської дружини вдарив на лівий центр. Удар був успішний і війська Олександра сфорсували ріку. Вив'язався двобій між Олександром і перськими боярами. Один за другим падали з коня чільні перські вожді, а військо без проводу попало в паніку. Загально перси ставили сильний спротив, що й виявили їхні втрати: 1000 вбитих та 2,000 полонених. Олександр сам був ранений, втратив 25 дружинників і 90 інших вояків.

Тепер шлях у глибину Малої Азії був відкритий. Олександр здавав собі справу, що дальший похід на схід є залежний від постачання морським шляхом. Вільне постачання з чорноморських просторів було загрожене перською і союзною фльотами на Егейському морі. Елімінація морських баз була тоді головним завданням. Крок за кроком Олександр ліквідував сухопутними операціями морські бази. Єфез, Лідія, Карія повстали проти персів. Галікарнас однак ставив спротив під командою Мемнона. Мемнон хотів блокувати Дарданелі. Він захопив Хіос. Загроза була велика, однак Мемнон в міжчасі помер, а його наслідникові вдалося тільки на короткий час блокувати Дарданелі.

Олександр доручив своєму адміралові Гегельхові оперувати фльою, а сухопутну армію спрямував на Сирію і Єгипет. Дарій у міжчасі зібрав більшу армію і почав наступ.

Одного дня в листопаді 333 р. перед Христом армії зударилися на ріці Піни. Ця битва була дуже кривава, бо в ній згинувло 100,000 персів і їхніх союзників. Дарій втік у часі бою, залишаючи рідню і королівський скарб у руках Олександра, а перські морські бази капітулювали одна по одній.

Библос і Сідон здалися без спротиву. Укріплений острів Тир упав по 8-місячній кривавій облозі. Знищення цієї фенікійської пристані причинилося до занепаду фенікійських впливів на Егейському і Чорних морях.

Єгипет повітав Олександра як визволителя. Його коронували як фараона, він оглядав піраміди, що їх пізніше оглядали Цезар, Наполеон, Черчіль, але жаден із них не збудував такого міста як Олександрія. Адмірал Гегельон приплив до Єгипту і повідомив Олександра, що блокада Дарданелів зліквідована, й що перська фльота перестала існувати. Він привіз 500 коней з чорноморських степів і боеприпаси для армії. Олександр розпорядив всі постачання слати до пристані Тир. В дальший похід він рушив весною 331 р. через Єрусалим, Тир, Дамаск через ріки Евфрат і Тигр.

Вирішальний бій віків

1 жовтня на рівнині Тель Гомель відбулася найбільша битва в історії старинного світу. Історики подають докладний склад армій і драматичний перебіг бою. Дарій мав около мільйона вояків, переважно кінноти і 100 боєвих колісниць, на які покладав велику надію. Він уформував армію у дві лінії з сильними скупченнями кінноти і плянував заатакувати Олександра з обох сторін. Олександр мав 40.000 піхоти і 7.000 кінноти. Він уформував свої батальйони на паралельних до ворожих ліній, лише в скісному порядку. На переді була легка кіннота, королівська дружина, лучники, фаланга, піхота і знову охорона кінноти. Цей порядок залишав свободу маневрів для оборони в потребі з усіх сторін. Друга формація давала можливість концентрації удару в певне місце ворога. Олександр дав розпорядок наближатися у цілковитій мовчанці так, щоб команди й сигнали було ліпше чути. Від дисципліни, прецизії і координації рухів відділів залежав розвиток і перебіг бою. Натомість Дарій, випустивши відділи в бій утратив тактичне керування ними. Олександр крок за кроком порушувався далі скісно. Дарій вислав кінноту, щоб затримати цей рух на своєму лівому крилі. Тоді постала щілина в перській лінії. Олександр вмить використав цю ситуацію, завернув у ліво, й блискавично вдарив клином на чолі королівської дружини. В тому ж часі бою фаланга вдарила просто на центр перських військ. Удар був вирішальний. Дарій перший почав утікати. Постала паніка й перські війська в безладі почали втікати. Їхні втрати були величезні. Деякі автори подають, що персів згинуло сотні тисяч. Македонці втратили 500 людей і 1.000 коней.

Ніхто не вмів так використовувати бойові перемоги, як Олександр. Після цього бою Вавилон, Суза, Перзеполіс скапітулювали без спротиву. Всюди Олександр залишав цивільну адміністрацію в місцевих руках. Повернувшись назад до Греції скарби зрабовані Ксерксом, а в міжчасі зреорганізував армію для дальшого походу.

Кінець Дарія

Весною 330 р. Олександр рушив знову далі на Екбатану, а звідти у слід за відступаючою перською армією у напрямку Каспійської Брами. В одному часі, Олександр довідавшись, що Безус ув'язнив Дарія, і що цей останній є в небезпеці вирушив із горсткою дружинників рятувати свого ворога. Після одинадцятиденної погоні Олександр розгромив конвой Безуса, але знайшов Дарія неживого. Перського володаря поховано з військовими почесностями, а його родина отримала королівську палату.

В рік пізніше, коло Самарканду Олександр зловив Безуса. Його судив військовий суд і покарав смертю згідно з перським правом.

В дальшому поході на схід Олександр досягнув ріки Сир Дарії. Після грецьких географів це мала бути горішня течія ріки Дону, а все, що за Доном, це була Азія. Тут збудовано місто Олександрія, тепер — Ходжент.

Гімалаї на овиді

Досягнувши «кінця» Європи, Олександр студіював карту Індії, і плянував дослідити дорогу до Африки. Він сподівався, що місцеві магараджі ставитимуть йому спротив, а тому з 130 тисячною армією перейшов високими гірськими провалами гори Гінду-Куш через Кибер маючи весь час сутички з гірськими номадами. Перейшов ріку Інд і розгромив індійське військо Поруса на ріці Гидасп.

Тут Олександр збудував флоту і кораблями вибрався у долину ріки Інду. Решта армії марширувала здовж ріки. Сам Олександр при здобуванні одного міста був важко поранений.

Кінець походу

З дельти Інду Олександр вислав флоту під проводом Неарха до Перського заливу. Армія марширувала під проводом Олександра на захід по через пустиню і безлюдні гори. По 80 днів повних пригод армія і флоту стрінулися в залив Ормуз. Сцену зустрічі Неарха й Олександра історик малює у зворушливих словах. Оба старі друзі

плакали з радості. В тому місці збудовано ще одну Олександрію.

Поволі закінчувалась земна мандрівка Олександра — цієї надзвичайної людини. В рік пізніше, 323 р. перед Христом в Вавилоні армія і дружина попрощали на віки Олександра.

Заключення

Греко-перські війни виявили, що менша збройна сила може в обороні успішно протиставитися другій, переважаючій численно силі. Воєнна стратегія й тактика Олександра показали, що також, мала, але зате добре зорганізована армія може в наступі, в офензиві перемогти іншу багаточисленну й сильнішу армію.

* * *

Марко БОЄСЛАВ

ПЕРЕДОСІННЄ

Дрімає он сонце в задумі —
Постарілись ліс і поля.

Не чути співучого шуму
Лиш важко зітхає земля...

Заплутався вітер, мов олень,
Між трави пожовклі, сухі,
Було й минуло — ох, доле! —
Гуркочуть десь громи глухі...

* * *

Управа Відділу в Лестері, нагороджена чашею, за її зразкову й прикладну працю в 1960-61 рр.

СУЧАСНИЙ СТАН ЗБРОЙНИХ СИЛ США

“Eternal vigilance is the price of liberty.”

Берлінська криза, постійні погрози СССР під адресою Заходу, непримирливе наставлення червоного Китаю до США і амбітні плани комуністичного світу в Азії, Африці і латинській Америці (в західній Європі і північній Америці комунізм не зробив від закінчення останньої війни жадного прогресу — навіпаки зазнав болючих втрат) витворюють у світі атмосферу виїмкового напруження і непевности. З другого знову боку спектакулярні досягнення СССР в ділянці полетів у космос, двогодинна липнева парада літунських сил СССР над Пушінським летовищем у Москві, в якій показано десять родів нових реактивних винищувачів і бомбардувальників, споряджених ракетами; дуже показний своїми розмірами день советської флотії; і недавнє піднесення СССР мілітарного бюджету на додаткових мільярд 257 мільйонів фунтів, як теж здержання усіх демобілізаційних заходів показують ясно, що СССР є першорядною потугою з велетенськими мілітарними можливостями. Беручи це все під увагу, ми хочемо зробити спробу відповісти в нашій статті докладніше на питання: наскільки сильними мілітарно є США, найбільша західня потуга і головний суперник СССР в змаганнях за провідництво і впливи в світі?

Мимо цього, що в США існує своєрідна селективна військова повинність (термін служби — два роки) більшість персоналу збройних сил є добровольцями. З початку цього року у збройних силах США перебували 2,435,000 офіцерів і вояків а мілітарний бюджет передбачував видатки на суму 15 мільярдів 357 мільйонів фунтів. В сухопутних військах служили в цьому часі 850,000 вояків. Крім служб, шкіл, вишкільних таборів і менших незалежних формацій* у склад армії входило 14 боєвих дивізій в цьому «Стратегіч-

ний Армійський Корпус», який складається з двох парашутних і одної піхотної дивізії, і п'ять дивізій в Німеччині. Основною формацією американської армії є так звана «бойова група», що нараховує дві тисячі офіцерів і вояків. Вона крім моторизованої піхоти і відділів служб має також свої танки, артилерію і зв'язок і може діяти цілком самостійно в умовах атомової війни. До розпорядимости американських сухопутних військ стоять крім цього 14 родів різних ракет і кермованих стрілен найрізномордніших калібрів: одна далекого засягу, дев'ять середнього і малого засягу вистрілюваних з землі до наземних цілей і чотири протилітунські.

Чисельний склад морських сил США виносить 600 тисяч офіцерів і вояків. З технологічної точки бачення США мають сьогодні найбільшу, найпотужнішу, і наймодернішу морську воєнну флоту в світі. В склад морської флотії входять тепер такі бойові одиниці: 103 літаконосці, 15 лінійних кораблів, або панцерників, 68 крейсерів, 421 винищувачів, 309 фрегатів і ескортувальних суден, 125 підводних човнів (в цьому 6 ядерних), 307 мінних загороджувачів і міноносців, 109 патрульних суден, 562 висадні човни, 550 допоміжних суден, і 1.800 нафтоналивних, ремонтних і транспортних. Ракетний потенціал морської флотії є теж показний: два далекобійні стрільна для бомбардування кораблів і наземних цілей, три протилітунські ракети і дві ракети вистрілювані з літаків до літаків.

На потужність американського літунства складається 825 тисяч офіцерів і вояків персоналу, 105 авіогруп літаків (кожна авіогрупа має 45 літаків у випадку бомбардувальників і 75 у випадку винищувачів) і вісім родів ракет. Авіозагони винищувачів і легких бомбардувальників є всі споряджені реактивними літаками з надзвучковою швидкістю літання: «Ф-100», «Супер Сейбр», «РФ-101 Вуду», «Ф-102 А», «Ф-104 Стар-

*) Як курені протилітунської оборони.

файтер», і «Ф-105». Під контролею літунства знаходяться також міжконтинентальні балістичні стрільна «Атлас» і «Титан».

Корпус морської піхоти («марінс»), елітарна формація американських збройних сил, нараховує під сучасну пору 160 тисяч офіцерів і вояків.

В липні цього року президент Кеннеді виніс постанову збільшити теперішній стан американських збройних сил на дві армійські дивізії і одну дивізію морської піхоти. Крім цього під кінець цього ж місяця він зажадав від конгресу додаткових мільярд 250 мільйонів фунтів для скріплення мілітарного потенціалу США і збільшення армії на 125 тисяч вояків, морської флотії на 29 тисяч, а літунства на 63 тисячі, як доповнення до 2 і пів мільйона офіцерів і вояків, що вже є під сучасну пору в збройних силах США.

СТРАТЕГІЧНЕ МИСЛЕННЯ І МІЛІТАРНА ДОКТРИНА

Літунство ракетної доби

Коли придивитися зблизька до розвитку повітряної зброї США впродовж минулих кількох років то найбільш вражаючим фактом є надзвичайний розвиток величезної кількості найрізноманітнішого роду і калібру ракет і кермованих стрілен, від великого 75 футів довгого міжконтинентального стрільна «Атлас» (швидкість 15 тисяч миль на годину, досяжність 5,500 миль), до малих протилітунських чи протитанкових стрілен тактичного призначення. Ці ракети постійно уліпшуються збільшуючи їх швидкість та досяжність. Багато з них переходять на легкий і кращий твердий погінний матеріал. Їх приміщується в глибоких підземельних базах, або прикріплюється до мобільних залізничних платформ, які міняють часто місце постою.

Під сучасну пору є вже готові, або перебувають в стадії конструкції розкинені по цілих США бази для 13 ескадронів споряджених стрільном «Атлас» і 10 споряджених стрільном «Титан», по 9 стрілен у кожному. Кожний ескадрон має по три або більше викидальних рамп, віддалених одна від одної на 15-20 миль. Це все ще очевидно не озна-

чає, що пілотований літак належить вже до минулого. Американське літунство перебуває тепер у перехідному періоді, в якому літаки й ракети взаємно себе доповнюють. США все ще мають 70 тисяч висококваліфікованих пілотів у активній службі.

З другого знов боку «Повітряна оборонна команда», яка відповідає за протилітунську оборону північно-американського континенту, є виставлена на постійне обрізування замовлень на пілотовані літаки. В команді панує переконання, що мисливці і винищувачі не є спроможні поборювати ефективно ворожі бомбардувальники споряджені протилітунськими ракетами. В майбутньому отже протилітунська оборона буде залишена майже виключно ракетам і протилітунським стрільнам. «Стратегічна повітряна команда» знов опирається сьогодні майже виключно далі на бомбардувальниках «Б-47» і «Б-52». Тих бомбардувальників є близько 2,700 і одна третя з них перебувають у постійному 15 хвилинному оперативному поготівлі на лєтовищах розкинених по цілому світі. Експерти одначе сподіються, що в половині шістдесятих років половина бомбардувальників буде заступлена стрільнами далекого засягу. Бомбардувальники отже і літаки взагалі переминюються поволі з головної зброї в допоміжну зброю другорядного значення, що одначе не означає, що в недалекому майбутньому прийде до повної ліквідації літака. Літаки відіграватимуть далі поважну ролю у війнах ведених конвенціональними засобами, як додаткова зброя, коли б Советам першим вдалося знайти успішну протиракетну ракету і як зброя, яка піддержує в боях суходільні війська.

З цією метою продовжуються далі уліпшення і радикальна модернізація літунства. Наприклад праця над прототипом бомбардувальника «Б-70», який буде спроможний долетіти до кожного місця на земній кулі і який літатиме з швидкістю 2,000 миль на годину, поступає швидко вперед. Корисність та придатність бомбардувальника продовжить також помітно вистрілюване з бомбардувальника більших розмірів балістичне стрільно «Скай Болт». Його

Так відбилася в кругозорі Шевченка його участь в воєнноморській експедиції.

Пізніше в своїх творах Шевченко й далі часто-густо згадував море, як в вигляді описів, так і для порівняння.

Пояснення чужих слів у цій статті:

1) Девіз (франц.) — гасло, слова або вислів, що містить у собі правило, принцип життя і діяльності людини, товариства, установи тощо.

2) Шхуна (голланд.) — невеличкий вітрильник із двома, похилими назад щоглами.

3) Фальконет (франц.) — невеличка старовинна гармата.

4) Єдинорог (москов.) — така ж старовинна й невелика гармата з рогом на дулі для прицілу.

5) Штуцер (нім.) — рід старовинної, далекобійної рушниці.

6) Мушкетон (франц.) — давня кавалерійська рушниця з коротким дулом і з розтрубом (капусом) на кінці, набивалася кількома набоями відразу.

7) Штиль (нім.) — безвітря на морі та звідсіль створений новий морський термін — дієслово «заштиліло».

8) Гідрографія (грецьке) — відділ географії, що вивчає води земної поверхні з погляду придатності їх для плавання.

9) Саксаул (тюркське) — середньо-азійська кущова рослина, що зміцнює піски.

10) Джидда, джидда, джидда (тюркське) — великі кущі, чи невеличкі деревця з мучистими (від мука) плодами, що є придатні для споживання; ростуть у середній Азії.

М. Музика, нагороджений грамотою на Загальних Зборах ОБВУ за його невтомну працю у ділянці зовнішньої діяльності Відділу ОБВУ в Рочдейлі

Д-р СВЯТОМИР М. ФОСТУН

ДЕКАБРИСТИ В УКРАЇНІ

Як відгриміли останні сальви наполеонських війн, і гордий корсиканець опинився на острові св. Єлени, з далеких походів по різних європейських країнах вернулися до російської імперії українські і московські вояки, підстаршини й старшини. В часі воєнної кампанії їм довелося побувати в різних державах, бачити зовсім інше життя, вільне від кріпацтва, що сковувало ве-

лику російську імперію, і цупко тримало в своїх кігтях закріпачений нарід. Верталися додому ці ветерани наполеонських війн не тільки з подихом нових ідей, нових кличів, але також із бажанням щось зробити, щось діяти, щоб довести до зреформовання великої російської тюрми народів. Верталися вони й з краскою сорому за російські державні порядки.

Все це, що бачили, чого наслухалися й чого навчилися вояки російської імперії на Заході, не пропало безслідно. З їхнього невдоволення існуючими тоді в російській державі порядками, з їхніх вільнолюбних настроїв почали поволі оформлюватися політично-конспіративні товариства, масонські льожі, що їхні члени ставили своїм завданням боротися з тогочасним державним устроєм, змагати до повалення кріпацтва й тоталітарної державної системи в Росії.

Щодалі масонські льожі й тайні політичні товариства почали покривати Україною своєю мережею. Усі «Союзи-Спасення, Щасливости», Товариства — Північне, Південне, З'єдинених Слов'ян — насправді вийшли з масонства. Як знаємо, тамничість і символіка масонських обрядів незвичайно сприяла й захоплювала старшинську молодь, сповнену романтизмом, і французькими вільнолюбними гаслами та ідеями.

Звичайно, більшість масонських льождь в Україні мала загально-російський характер, подекуди польський, одначе були льожі з українською закраскою. Наприклад полтавська льожа «Любов Правди», вже висувала певні кличі й гасла автономії України в рамках російської імперії. До цієї льожі належав І. Котляревський, автор «Енеїди», С. Кочубей, Тарновський та інші прихильники відродження української літератури. Ідеєю автономії захопились були навіть високопоставлені урядові особи, як напр. генерал-губернатор України, князь М. Репнін.

До льожі «З'єдинених Слов'ян» у Києві належали українці, поляки, й москалі. Ця льожа плекала братання цих трьох слов'янських народів. Між її членством були такі визначні декабристи, як князь Трубецкой, і Волконський, польський граф Олізар, а очолював українську групу в цій льожі маршалок переяславського дворянства Василь Лукасевич, визначний провідний діяч української підпільної організації, яка мала великий вплив на дворянство Чернігівщини. Ця організація вже ставила виразно в своїй програмі повне усамостійнення України. Кличем цієї організації було питання: «Де сходить сонце?», на що відповідали: «В Чигирині.»

Таємні організації почали в Україні оформлюватися від 1816 р. Так зване, Південне Товариство постало в 1821 р. Членами цього товариства були головно армійські старшини. Очолював це товариство полк. П. Пестель, що був автором програмового трактату «Русская Правда». Пестель обстоював у цьому трактаті потребу революційного диктаторського уряду, що в свою чергу не допустив би до контрреволюції і встановив правопорядок у державі. Пестель підкреслював особливо пекучу потребу ліквідації панщини. «Рабство — писав він — має бути рішуче знищене, і дворянство повинно неодмінно навіки відректися від ганебної переваги володіти іншими людьми.» «Русская Правда» пропонувала скоротити військову службу в армії до 15 років, ліквідувати військові поселення, проголошувала всіх громадян рівними перед законом, і гарантувала свободу слова, друку, віровизнання, вибору професії та інші свободи. Вища державна влада в республіці мала належати Державній Думі, а членів до цієї думи призначувало б Народне Віче на п'ять років, щороку перебираючи одного з її членів. Для перевірки й нагляду за вірним зберіганням установлених законів і постанов уряду мав бути покликаний Верховний Собор, із 120 членів, обраних на все життя.

Пестель пропонував у своєму трактаті провести на території російської імперії широку земельну реформу. Ця реформа передбачала конфіскацію поміщицьких і державних земель, і розподіл їх на громадську й приватну власність. Кожний громадянин — селянин мав право одержати один або й більше земельних наділів.

В своєму трактаті «Русская Правда» полк. Пестель обстоював цілісність російської території, а в тому він різко розходився з іншими провідними декабристами, які заявлялись за усамостійнення України. Щобільше, Пестель висував ідею злиття всіх неросійських народів у єдину російську народність, і обстоював плян русифікації народів, які жили в російській імперії.

В 1823 році в Новгороді-Волинському старшини-брати Андрій і Петро Борови зорганізували товариство й наз-

вали його Товариством З'єдинених Слов'ян. До цього Товариства були прийняті згодом старшини 8 і 9 артилерійських бригад і 8 та 9 піхотних дивізій: І. Горбачевський П. Громницький, В. Бечасний, М. Щепилло, І. Сухинів, А. Кузьмин, Ю. Люблинський.

Яку ж програму заступало це «Товариство З'єдинених Слов'ян?»

Товариство ставило своєю першою метою визволення всіх слов'ян від царського самовладдя. Воно також заступало ідею федерації слов'янських народів, а його програмою були так звані «Правила об'єднаних слов'ян».

Це Товариство не проявило великої діяльності, а тому П. Борисов був примушений шукати інших спільників, і зв'язався з Південним Товариством. Управа цього Товариства погодилась на об'єднання обох Товариств, і в вересні 1825 р. в селі Млинищах відбувся з'їзд об'єднаного Товариства, на якому був також схвалений і його статут. У праці об'єднаного Товариства приймали участь не тільки провідні члени Південного Товариства: С. М. і І. Муравйови — Апостоли, С. Волконський, В. Давидов, М. Бестужев-Рюмін, але теж і провідні діячі Товариства З'єдинених Слов'ян, крім них до Товариства приєдналися ще полк. Василь Тизенгаузен, Олександр Поджіо, Микола Крюков, Іван Повало-Швейковський та інші старшини.

Які ж завдання визначувала собі оця об'єднана українська підпільна організація?

В першу чергу це повалення царського деспотизму, злагіднення ворожнечі між слов'янськими народами, які належать до російської імперії, і об'єднання їхніх земель у федеративній республіці слов'янських народів. Границі слов'янських країн мали бути чітко визначені, а в тих країнах мав бути демократичний парламентарний устрій. Члени Товариства повинні дбати про народню освіту, про викуп кріпаків і про поширення ідей Товариства між селянством і вояками. Всупереч попереднім настановам «Південного Товариства», яке плянувало робити переворот силами старшинського корпусу, статут об'єднаного товариства вже ви-

разно вказував, що державний переворот не зможе бути успішний, якщо в ньому не прийматимуть участь широкі народні маси.

В своїй підпільній революційній праці члени організації рвалися до боротьби, до чину, дуже часто легковажно ставились до питань ґрунтовної підготовки революційного зриву. Їм просвічував романтизм, молодецьке поривання, гра зі смертю, а бракувало їм холодних калькуляторів і пляновиків, які б систематично, й докладно опрацьовували плян всенароднього зриву проти царської деспотії.

14-го грудня, 1825 року в Петербурзі піднялось повстання, що його ініціаторами були члени Північного Товариства, яке діяло на терені Росії.

Чотири дні пізніше Чернігівський піхотний полк під командою С. Муравйова й М. Бестужева-Рюміна зняв повстання під Васильковом в Україні. Однак, цей виступ не був підтриманий іншими військовими частинами. й російське командування дуже скоро здавило бунт. В Україні і в Росії наступило масове арештування військових старшин і дворян — членів підпільних товариств.

Царський суд жорстоко розправився з учасниками грудневого повстання, що літали назву «декабристів». С. Муравйов-Апостол, М. Бестужев-Рюмін, полк. Павло Пестель і К. Рилєєв та П. Каховський — керівники петербурзьського повстання були присуджені на кару смерті й їх повішено на шибениці, багато інших декабристів було заслано на каторгу, або в дійову армію на Кавказ.

Повстання проти царату не вдалося. Слідство, що тягнулося опісля ще дуже довго, не устійнило нічого конкретного. Багато дворян-членів товариства завчасу знищило компромітуючі матеріали, а багатьом слідчі чинники не могли показати приналежності до підпільної організації.

Шевченко високо оцінив декабристів називаючи їх «першими передвісниками волі», що зважилися виступити проти «коронованого ката». Знову ж Сергій Єфремів писав, що «українські декабристи незважаючи на своє дворянське й аристократичне походження торкнулися проблем рідної землі й ду-

мали про потреби суто національного характеру».

Літописець декабристського руху Г. Чулков писав так про зрив українських декабристів:

»Само повстання в Україні мало характер справжнього революційного зриву, при чому солдати свідомо йшли проти тогочасної влади зі зброєю в руках. На всякий випадок, дата 28-го грудня не менше важна, як дата 14-го грудня».

І справді. Хоч ідея повного усамостворення України не була виразно й чітко визначена в статуті декабристів, проте переважаюча більшість україн-

ців-старшин, які були членами підпільної організації були національно-свідомим елементом, який знав чого хоче, й за що бореться.

Важкий і тернистий був дальший життєвий шлях українських декабристів. Багато з них померло на каторжних працях у далекому Сибірі, багато згинув рядовими вояками у війнах із кавказцями, більшості з них уже не довелося побачити рідної України, однак вони до кінця їхнього життя залишилися непримиримими ворогами царського самодержав'я й добрими українськими патріотами.

Окружне Свято
Героїв в
Інвалідській
Оселі,
зорганізоване
Лондонською
Округою ОБВУ

В. ТОМКІВ

Що станеться з Французьким Чужинецьким Леґіоном?

Сучасний Альжир — останній бастион Чужинецького Леґіону — це неабияка проблема для Франції. У часі бурхливої емансипації народів Африки, що вже здобули, або є на шляху до своєї самостійності, альжирські араби борються за неї ще від 1954 р. І не дивлячись на те, що альжирці не відмовляються від зовнішньої допомоги, байдуже, приходить вона з арабських, чи комуністичних країн, — Франція остаточно буде змушена розв'язати проблему Альжіру в такий, чи інший спосіб.

Чому ж усамостворення Альжіру є такою складною проблемою?

Перш усього, живуть тут не тільки араби. На 10,400,000 населення — більше мільйона — це європейські поселен-

ці, переважно французи. Їх фанатичний спротив, що виявився в русі «Альжир французький» здобув собі прихильників не тільки в метрополітальній Франції, але теж і серед самих таки альжирців. Около 70,000 добровольців в армії, десятки тисяч в поліції й адміністрації, а навіть і в так званій «таємній армії», не мали б пощади в самостійному Альжірі, керованому сучасними екстремістами, — арабськими терористами. З другої сторони, терор так зв. «таємної армії» — альжирців європейського походження не уступає у нічому теророві музулман.

Як загально відомо, пролив крови не забувається легко. Коли ж у висліді цієї безконечної боротьби падуть сотні невинних жертв — чи не доливає це оли-

ви до вогню? На місце впадших жертв обі сторони здобувають все нові і нові ряди фанатиків, засліплених ненавистю. Та в цьому випадку є ясним, по чій стороні є опінія світового людства, — чи по стороні тих, що боряться за свою свободу, чи по стороні тих, що їх предки видвигнули у французькій революції гасла: Свобода, Рівність, Братерство? Чи ж можна, здобувши ці права для себе, відмовляти їх іншим?

Очевидно, що в обличчі цієї боротьби треба подивляти президента Франції, ген. де Голь, за його вперту, послідовну й відважну політику злагіднення відносин в Альжирі.

Ця політика, — політика уступок, концесій, звільнення з в'язниць колишніх повстанців, знайшла зрозуміння і підтримку всього французького народу. Та саме тоді вибухла мілітарна революта керована найвизначнішими й чи не найбільш заслуженими військовиками.

Головні причини вибуху революти та її невдачі

Керівниками революти були такі військовики:

1. Ген. Моріс Шале, головнокомандуючий півмільйоновими французькими збройними силами в Альжирі. Він був одночасно й головнокомандуючим військ країн центрального сектору Атлантийського Пакту. В січні минулого року він з обох цих постів зрезигнував на знак протесту проти альжирської політики ген. де Голь.

2. Ген. Раул Саян, колишній головнокомандуючий французькою армією в Альжирі. Він керував мілітарною револютою у травні 1958 р. — у висліді якої ген. де Голь прийшов до влади. В Альжирі йому було заборонено перебувати. Через півроку він скривався в Іспанії, звідки й прибув до Альжіру на час революти, що почалася 22-го квітня 1961 року.

3. Ген. Андре Зелер — двічі шеф штабу армії. З цього посту зрезигнував через нездарність деяких військових одиниць, які перебували в Альжирі. З приходом ген. де Голь він повернувся на свій пост та введовзі знову зрезигнував, не згоджуючись з політикою де Голь в Альжирі.

4. Ген. Едмонд Жугавд, командир повітряних сил в Альжирі — зрезигнував зі свого посту на певний час до революти в наслідок тих самих причин.

На заклик вищеназваних військовиків «рятувати французький Альжир від комунізму» — першими зголосилися парашутні полки Чужинецького Легіону і армії, — еліта французької армії в Альжирі.

Чому ж тоді ця мілітарна революта, що здавалося загрожувала громадянською війною у самій Франції провалилася упродовж чотирьох днів?

Перш усього, й це треба підкреслити, що лідери революти не плянували братовбивчого кровопролиття. У їх плянах не було відірвати Альжир від Франції, а навпаки вдержати його при Франції. Розраховуючи на публічну опінію у Франції, під натиском якої, в обличчі революти ген. де Голь або зрезигнує, або змінить свою політику в Альжирі, вони базували свої пляни на прикладі недавньої революти, відомої під назвою «виходу на барикади». Революта ця керована Ортізом і Лягальардом знайшла собі багато симпатиків і прихильників у Франції. Та в часі коли з'єднання поліції розправлялися з бунтівниками — армія в Альжирі стояла осторонь. Чи ж дивним є тоді, що «таємна армія» екстремістів не виявила своєї солідарности з револютою генералів?

Та найголовнішою причиною невдачі революти є те, що сьогодні на чолі французького уряду стоїть президент — ген. де Голь, з його надзвичайною популярністю, рішучістю і авторитетом серед народу. Маючи за собою всю Францію, його наказ до армії в Альжирі звучав: «Негайно виявити свою лояльність до Франції. Роззброїти бунтарів, навіть коли вони є вашими безпосередніми зверхниками. У випадках спротиву не вагайтеся ужити зброї».

Які були наслідки цього — знаємо з преси. Репортери брітійської преси, які були свідками цих трагічних подій, описували, як відділ за відділом маршував до місць роззброєння зі сльозами в очах. Вони казали: «Слава нашої армії згинула на віки». На запити, чому вони не вжили зброї, відповідали: «Стріляти в своїх братів — французів? — Ніколи!

Те саме говорили й вояки Чужинецького Легіону. І тут ми прийдемо до нашої властивої теми.

ФРАНЦУЗЬКИЙ ЧУЖИНЕЦЬКИЙ ЛЕГІОН

1. Його минуле

Французький Чужинецький Легіон є мабуть одинокою того роду мілітарною одиницею, що має за собою героїчну традицію і майже 130-літню історію. Від часу його створення, 10 березня 1831 року королем Франції, Люї-Пилипом, Легіон був постійно в безперервній активній службі.

Фактом є, що Легіон є наче пристанню-портом для відважних, безстрашних, спрагнених пригод і військової слави людей. Для тих, що відчували розкіш, насолоду, духове піднесення в атаці на неприятеля. Та водночас Легіон був також пристанню для безробітних і бездомних тих, що їм не залишалося уже більше нічого до втрачення, злочинців, утікачів із в'язниць і різних авантюристів з усього світу.

Мимо цього дисципліна в Легіоні в парі з його подивугідною традицією — була гарантією, що тут вояки зовсім перевиховуються. Байдуже на минуле різноманітного елемента, що так, чи інакше знайшов себе в Легіоні — по відслуженні свого контракту, бувші легіонери ставали високоякісними й шанованими громадянами.

2. Сучасний склад, характеристика, умови служби

В часі писання цих рядків світова преса пише не тільки про розв'язання деяких (головно парашутних) з'єднань Легіону, але навіть про ліквідацію набірних пунктів (де зголошувались рекрути). Тому й годі говорити про «сучасні» умови. Та вживаючи слово «сучасний», ми розуміємо умови, що існували до мілітарної революції. (заввага автора — В.Т.)

Згідно з традицією, національність і інші персональні дані легіонера вдержуються в строгій таємниці, якщо він собі цього бажає. Мимо цього можна робити собі різні висновки, бо загально відомими є слідуючі дані: около 60% легіонерів говорять по німецьки, а 30%

знають крім французької еспанську або італійську мови. Від 10% до 15% це по національності бельгійці, швайцарці, люксембурці, мадари, поляки та інші, включно з французами, які скриваються під прибраними національностями.

Крім вищезгаданих є також група брітійців (около 60 осіб), переважно шотландців.

Рекрути, як правило підписують зобов'язання чинної служби на 5 літ. Їх платня ця сама, що й рядового вояка французької армії (около 2 фунти на місяць). Добрий легіонер ще до закінчення цього періоду може досягнути ступень десятника, що без сумніву є доброю заохотою для багатьох, які в висліді підписують зобов'язання ще на дальших 5 років. Тепер легіонер має різні привілеї, напр., офіційний дозвіл одружитися. В Сіді Бел Абез є сотні легіонерів з родинами.

Дальша підвишка в ранзі, до старшого десятника, може наступити в шостому або сьомому році активної служби. Найвищі підстаршинські ступені досягають щойно по 15-ти роках служби. Тільки невелике число старшин (около 3% всього старшинського складу) виходить з вояцтва рядових легіонерів, але їх служба обмежена тільки до Легіону.

Згідно зі законом з 1884 р. численність Легіону не повинна б перевищувати 32,000 осіб. Та цей закон уведено майже 80 літ тому й актуальний, сучасний, численний стан Легіону є таємницею. Загально Легіон має:

6 піхотних полків, у кожному по три батальйони (батальйон начисляє до яких 400 вояків);

2 панцерно-моторизовані полки;

2 полки парашутистів;

4 сотні «сагарських вершників» на верблюдах; та цілий ряд інших, спеціалізованих одиниць.

В порівнянні з іншими: французькими, мілітарними одиницями, Легіон це щось неначе армія в армії. Він повністю незалежний від інших формацій. В Сіді Бел Абез, головній квартирі Легіону, знаходяться різні допоміжні одиниці, спеціального призначення, до яких треба зачислити інженерів, службу постачання, піонерів, артилерійські одиниці з власним обсерваційно-розвідчим лі-

ДОБА ЛІТАКОНОСЦІВ

Сьогодні в атомову добу, виринула перед модерними стратегами проблема першорядної ваги: як найкраще забезпечити панування над морем шляхом ідеальної співпраці між фльотою і літунством, себто як заволодіти морем і повітрям рівночасно. Цю проблему розв'язано так, що морська воєнна флота одержала власне сильне літунство, якого головною базою є літаконосці з стартовальними спорядженнями для 40 до 120 літаків. Класичним прикладом такого модерного літаконосця є американський літаконосець «Форесталь». «Форесталь», якого тонаж є 72 тисячі тонн, збудовано коштом 200 мільйонів доларів. Сила його машин досягає 210,000 механічних коней, його довжина 315 метрів, ширина палуби 83 метри, висота 56 метрів. Він здібний носити від 80 до 120 літаків, в цьому певне число важких бомбардувальників далекого засягу. Більшість його літаків, це ескортувальні мисливці, мисливці для оборони самого літаконосця перед ворожим летунством і спеціальні літаки для побороювання підводних човнів. Його найважливіша властивість це швидкість — коло 36 вузлів на годину. Залога «Форесталю» має, включаючи літунський персонал, 460 офіцерів та 3,660 моряків і летунів.

Головна вартість літаконосців, які є тактичною високомобільною зброєю, лежить в їхній оперативній гнучкості, що її можна використовувати для наступу й оборони. Вони, будучи рухливою невловимою базою, підвозять в наступі літунство до ворога і його баз та портів, а в обороні дають охорону конвоям, власному побережжю та його базам, та взагалі об'єктам воєнного значення. Головним мінусом літаконосця є те, що його знищення нищить рівночасно його літунство, яке залишається тоді без бази. Послідовно кожна воююча сторона докладатиме усіх зусиль і не щатитиме жертв, щоб знищити якнайбільше літаконосців ворога.

Далі важливою проблемою є питання доцільності будови великих літаконосців. Велика Британія, наприклад, будує менші літаконосці зі стартовальними можливостями для не більше ніж 42 до 48 літаків. Такі літаконосці дешевші, їх можна швидше будувати і у випадку

війни їх може бути так багато в дії, що вони розпоршуватимуть увагу ворога.

ТРАНСПОРТОВИЙ ЛІТАК-ВЕЛИКАН

Швидке перекидування військових формацій і важкого воєнного спорядження здійснимо сьогодні тільки при допомозі великих транспортних літаків, що їх кожна держава хотіла б мати у відповідній для її зобов'язань і спроможностей кількості. З наміром скріпити свій літунський транспорт амеориканці ввели недавно в загальний вжиток нові великі транспортні літаки для перевезу вантажу, «С-133-А», що відповідно змодифіковані можуть теж перевозити 200 вояків у повному боевому спорядженні. Цей літак-великан, якого корпус має 90 футів довжини і 12 футів ширини, має у своїй задній частині двері, якими може в'їздити і виїздити всякий механічний віз не вищий від 12 футів. Літак порушується чотирьома двигунами по 6,000 механічних коней кожний. Він може перевезти 25 тонн вантажу на віддаль 4,030 миль або 50 тонн на віддаль 1,300 миль. Щоб напр., перекинути з США на Близький Схід всі бойові елементи нової пентомічної дивізії, потрібно 200 літаків типу «С-133-А». На перекинення цілої дивізії треба 272 літаки і 10 днів часу.

АМЕРИКАНСЬКІ ПАРТИЗАНИ

Недавні події в Ляосі, Південному В'єтнамі і на Кубі переконали президента Кеннеді і його мілітарних дорадників, що США повинні мати відповідні формації для цього, щоб давати собі раду з партизанськими силами, повстаннями і підіривними акціями в різних частинах світу. Тому президент уповноважив армію розбудувати відповідні відділи вишколені у веденні партизанської і проти-партизанської війни. Перші три бойові групи цієї нової формації, стаціонаровані в північній Кароліні, в Німеччині і на Окінаві, вже розпочали свій інтенсивний вишкіл. Незабаром вони будуть доповнені додатковими трьома тисячами офіцерів і вояків.

Як відомо, партизанка є зброєю, яку СССР і Китай використовують вже давно з великим успіхом для поширення своїх впливів в добу т. зв. «нуклеарної рівноваги», не вдаючись зовсім до засобів великої війни. Вояки, що вхо-

дять в склад тих »спеціальних загонів« відбувають дуже ґрунтовний і різноманітний вишкіл, як: вивчення чужих мов, повне опанування усіх родів зброї піхоти, медичне вміння, зв'язок, розвідно-робота й методи психологічної війни.

Зеко

* * *

НА СОВЕТСЬКІЙ ВИСТАВЦІ В ЛОНДОНІ

Три роки тому на світовій виставці в Брюсселі, в советському павільйоні можна було знайти українські народні строї з Полтави, Київщини, Гуцульщини, Лемківщини, Бойківщини та з Покуття. Декілька краєвидів з Києва, моделі Дніпропетровських заводів, колюмни у виді берез для прикраси, український хор, зразки тканин, усе це разом вказувало, що Україна є також заступлена на цій виставці.

Цього року в Ерлскорті найбільшими експонатами були Ленін і супутник. Між 10 тисячами експонатів були машини з різних ділянок технології. Там можна також знайти кілька моделей літаків, авт, тракторів, зразки овочів і збіжжя. Щоб показати англійцям, що в Советському Союзі є також мода, в програму виставки уведено т. зв. »Фашен шов«.

Майже кожний англійський часопис широко розписувався про цю виставку. Думаю, піду і я подивитися. Купив квиток один за три шилінги й шість пенсів. а другий на »фашен шов« за пів корони і ввійшов до середини. Першим моїм завданням було розплюшити добре очі, бо світло було досить темне. Вже хотів було сваритися з електриками, щоб дали більше світла, а тут дивлюся, що експонати не дуже то докладно й прецизно повикінчувані. Організатори, знаючи лихе викінчення експонатів вийшли із ситуації доволі хитро, бо дали експонатам слабе освітлення.

Біля кожного експонату, навіть такого як тракторне колесо, є карточка: »прошу не тоокати«. Англійці справді подивилися чемно й не тоокали ані трактору, ні авт, ані роверів, але як підійшли до ліжок то таки не видержували й мусіли пробувати їх м'якість. Думаю, що такого ліжка з випханим

матрацом ніхто не купить, бо навіть наші рімінці в полоні мали м'якші ліжка. Також мало хто закупить інші меблі, бо хоч матеріял добрий, але їхня форма й викінчення дуже лихі.

7-ма година — отже йду на »фашен шов«. Заповідачка на вступі відразу заявила, що матеріяли суконок або плащів, що їх побачать глядачі можна буде купити в СССР аж наступного року. Модельки гарні, але зі стосорок різних експонатів можна було вибрати заледве два або три. Жінки з публіки мали багато гарніші суконки як самі модельки.

На виставці аж кишіло московським шовінізмом. Кожна гарніша суконка, чи плащ це, — як підкреслювала дуже часто заповідачка, — російська національна ноша. Експонати також були відмічені, як типово російські. Заповідачка, яка чудово вимовляла »г« в англійській мові заповіла пісню »Гандзя«, хоч співачка в пісні чудово, як полтавка співала »Гандзя любка...«

Поважні газети підкреслювали, що на виставці є багато пропаганди, а англійські кореспонденти на жаль не дошукались на ній сильних проявів московського шовінізму.

I. Ф.

ОГЛЯД:

MILITARY REVIEW — це офіційний орган американської армії, в якому публікуються матеріяли розроблені в воєнній школі для вищих старшин-командирів армії і старшин генерального штабу.

З досвіду знаємо, що взявши до рук якусь офіційну публікацію ми не завжди можемо знайти те, що нас цікавить. Часом і назва Україна трапляється дуже рідко на сторінках таких публікацій. Зовсім щось іншого знаходимо в військовій публікації під назвою *Military Review*.

В листопадовому числі м. р. появилася на першому місці обширна стаття п. н. *Guerilla Warfare in The Ukraine*. Автор *Martinez Codó* подає силу, організацію і бойові дії УПА. Огляд охоплює період другої світової війни й пізніші роки аж по 1959 рік.

Для західнього читача, військовика чи політика, автор дає у цій статті щось

НЕ ВМІЛА ОЦІНИТИ

Сидів я оце на веранді, зарив пальці в своє волосся та й журився. Журився, бо не міг придумати яку б це гарну несподіванку зробити своїй дівчині, бо вона наступного дня святкувала 25-ий раз (так вона говорить) день її народин.

— Тю до біса, аж сплюнув з досади! Невже таки я не придумую нічого?

І враз — геніальна думка! У мене ж велике буйне волосся!

Думаєте, що це без жадного значення? Е, ні! Бо ви повинні й самі знати, що довге волосся носять звичайно поети й артисти. Хто знає, чи і в мене не криється який Божий дар? Чому б не попробувати?!

І так я вирішив написати своїй дівчині віршик-привіт. В одній хвилині я вже сидів із новим чистим папером і олівцем у руках.

Та як би це почати?

Попробую о так:

Жду я, жду і не діждуся

Коли вже устами твоїми вп'юся...

Ні, так не добре. Хоч рим від біди вже й міг би бути, та ритм зовсім не туди. Та й якось не зручно. Що ж це її уста з самогонки, щоб ними можна впитися, чи що?!

Можливо почати ось так:

Тямиш ти перше те слово,

Тямиш як перший я раз,

Дивився в зелені твої очі,

В той щиро правдивий алмаз?

Також не добре. Ось наприклад... зелені очі. Але що ж я винен у цьому, що в неї таки справді зелені очі? І де ж це є написане, що поети мають оспівувати тільки чорні чи карі очі? Але й той алмаз. Я правду кажучи таки й сам не знаю добре, що це таке алмаз, і чи він буває зелений. Мабуть, таки треба й це покинути. Не годиться.

Можливо оттак буде ліпше:

Бодем засмучена,

Горем замучена

Плаче душа.

Рветься...

Рветься... рветься... куди рветься? Чи чого рветься? Хіба ж вона з ниток чи що, щоб рвалася? Правда, поступ замітніший, бо вже й ритм відповідний,

але все таки воно мені не дуже подобається, бо виходить дуже плаксиве. Чого ж тут сумувати чи плакати? Тут, навпаки, треба о радіти. От, хоч би представити як сильно я її люблю, або щось подібного.

Ні, будь-що-будь, а вірші таки труднувато писати. Я собі думав, що коли є довге волосся, то вистачить олівцем тільки мах-мах і готово. А виходить це не так. Бо хоч я і маю довге волосся, то повозився я таки чималенько, й далеченько поза північ, аж урешті мені вдалося скомпонувати чудесного віршика, що йому не можна було (так я думав) нічого закинути. На radoщах я ще простелив свої штани під матрац (щоб були випрасовані на другий день), і з легким серцем поклався спати.

*

Другого дня раненько я одівся, купив квітів, і за кілька хвилин стояв перед дверима мого щастя. Щоб збити більшу несподіванку я влетів до кімнати не стукаючи, й ледве помітив, як щось у довгій нічній сорочці шугнуло до ліжка й сховалося під покривалом. Але аж по хвилині я побачив, що це було моє »золото«.

Тоді я став, прийняв відповідну позу, поставив ліву ногу вперед, праву руку на серце, і без передиху продеклямував:

»Мое ти сонце, ти життя!

У мене ти лише одна,

Одну тебе кохаю!

І як п'яниця у вині

Знаходить щастя, я в тобі

Лише його шукаю!

Як трухляве верби дупло —

Де чорт ізвив своє кубло

Ніяк не покидає,

Як воші на війні стрільця,

Тебе так не покину й я

Бо вірно так кохаю!

Як червяки люблять здохлину,

А злодій темноту нічну,

Жабам у болоті тільки рай.

Для мене він у тобі. Знай,

Тебе я не кину й мертву!»

Потім, не змінюючи позиції, з вдоволеною усмішкою легенько поклонився, і ждав, який вплив це зробить на мою

дівчину й на її матір, бо й вона прийшла з сусідньої кімнати, як почула мою неперевершену деклямацію.

І бодай був ліпше і не діждався...

В мене полетіли різні речі, як мітла, черевик, стілець, якийсь округлий горщик із підозрілим запахом, книжки, а навіть стара відьмище намагалась пошпурити в мене вазонком, добре, що я ще завчасу вигулькнув за двері.

Опам'ятався я вже у себе вдома. Му-сів поставити холодний обклад над правим оком, заліпити протяту шкіру на лиці, а що найгірше я помітив, що в мене нагло забракло одного зуба в горішній щоді. Я ніяк не міг собі пригадати чи мав я його перед тим, чи позбувся його після моєї неfortunної деклямації.

Того ж таки самого дня по обіді ка-зав я підстригти собі волосся (бо це воно кляте в усьому завинило), і за-клявся вже раз на все, віршів не пи-сати й дівчат не кохати.

* * *

Дідова молитва

- Діду! Молитесь?
- Та молюся.
- За большевиків діду?
- За большевиків.
- А перше за царя молилися?
- Та молився.
- І вимолили що в Бога?
- Бог змилювався і царя чорт забрав.

* * *

ЦЯ САМА ДРАМА В РІЗНИХ ФОРМАХ

Одружившись:

- Ловець — попадає в пастку.
- Архітект — будує гніздо.
- Візник — запрягається у віз.
- Суддя — пише собі присуд.
- Адвокат — починає новий процес.
- Поет — переходить на прозу.
- Редактор — переходить на співробітника.
- Швець — шие собі чоботи.
- Урядник — дістає ще одного шефа.
- Книгар — попадає в романс.
- Поліцай — закладає собі кайданки.
- Боднар — губить п'яту клепку.

Клопіт із новою генерацією

Синок: Мамо, що це за вояк, на цій світлині?

Мати: Та це синочку — твій батько.

Синок: То це мій батько? А хто ж тоді цей старий дармоїд, що з нами мешкає?

*

Пильна стріча

Два побратими по зброї — Володимир і Ігор сидять у клубі. Нагло Володимир зривається з крісла.

— Мушу негайно йти. Маю пильну стрічу з одним знайомим, який мені позичив двадцять фунтів.

— Де ж саме ви маєте стрінутися?

— Ось тут. У цьому клубі.

*

Микола хоче одружитися. Зустрівшись з приятелем, хвалить свою наречену.

— Знаєш, учора ввечорі моя Надія сказала мені, що я є найкращий, найлюбіший і найліпший мужчина в світі.

— І ти з такою брехухою хочеш одружитися?

МІРКУВАННЯ СЕЛЕПКА

Життя — це молотілка. Полова вгорі,
а зерно надолі.

*

Колись люди фальшували гроші, а
сьогодні гроші фальшують людей.

*

Люди — як книжки в бібліотеці. Най-
більш неспожиточні — стоять звичайно
найвище.

*

Гість у дім — напасть у дім.

*

Свій як не заплаче, то певно нічого в
своїх не дістане.

*

Де двоє б'ються, там третій напевно
йде до в'язниці.

*

Все добре, що можна про когось ска-
зати, ховають люди до некрологу.

*

Поки роса зійде, сусід напевно траву
скосить.

* *

*

Комплімент

Княжна В. Репніна, щоб з'єднати собі
серце Шевченка, дуже часто влаштову-
вала в його честь бенкети з участю ви-
значних представників тодішнього лі-
тературного світу. На одному такому
прийнятті виступав один молодий ро-
сійський поет.

— Яке враження викликали на вас
мої поезії? — спитав він згодом Шев-
ченка.

— Ваші поезії, — сказав усміхаючись
Шевченко, — як життя!..

— Себто? — спитав розпромінений
таким компліментом поет.

— Короткі і нудні! — пояснив по-
важно Шевченко.

* *

*

Записка жінки:

»Як прийдеш з праці, то знайдеш
м'ясо й ярину в холодильнику, зупу в
печі, ніж і ложки в креденсі, горнятка
в шафі, картоплю у горшку, а узвар у
малій шафі«.

Прочитавши цю записку, чоловік
зітхнув важко й сказав: »Яке ж важке
це цивільне життя. Колись у війську,
я змістив у їдунці харчі на цілий тиж-
день, а тепер, щоб з'їсти вечерю, я му-
шу шукати харчів по всій кухні.

ГІМНАЗІЯ НЕ ДЛЯ ЦАПІВ І БАРАНІВ...

До дирекції однієї української гімна-
зії на західноукраїнських землях пе-
ред другою світовою війною наспіло
поштою таке письмо:

До Хвальної Дирекції
гімназії в....

»Ми нижче підписані учні місцевої
гімназії вносимо скаргу на незадовільну
лікарську опіку. Хоч Хв. Дирекція по-
кликала гімназійного лікаря, проте ви-
моги учнів далеко ще не задоволені, так
як цього ми хотіли б від Хв. Дирекції.
Ми просимо покликати для нас стар-
шого й з довгою практикою ветеринаря.
Маємо надію, що наша вимога буде роз-
глянена Хв. Дирекцією, і прихильно по-
лагоджена«.

Підписи: Цап В. 8б, Цап М. 4, Півень А.
8а, Кіт Н. 7б, Ведмідь В. 6, Со-
ловій О. 7а, Горобець Д. 5а, Ва-
ран В. абітурієнт, Вовк Т. абі-
турієнт.

Директор гімназії відписав учням таке:

»Повідомляю усіх, що післали й під-
писали петицію, що Дирекція не має
ніякої можливості заангажувати вете-
ринаря до гімназії, а з невдоволеними
учнями перейде дуже скоро до денного
порядку. Ведмеда напустить на Барана,
Кота на Горобця, Вовка на Цапа, й по
них і шкури не залишиться. Півня зве-
лить зарізати на холодець, а інших ви-
кине з гімназії, бо гімназія не для Ца-
пів і Баранів«.

* *

*

На іспиті

— Скажіть яка різниця між капіта-
лом і працею?

— Коли я вам, пане професоре по-
жичу сто фунтів — це буде капітал,
коли ж захочу їх відібрати, то це вже
буде праця, й то нелегка.

* *

*

Не мучився довго

— Чи давно помер ваш чоловік?

— В два місяці по шлюбі.

— О, то, бідний, не мучився довго!

* *

*

З модерного життя

Син до батька: »Батьку, надівайте
скоренько блюзу, бо мама вже намалю-
валася й зараз підемо в кіно.

**Кооператива »НОВА ФОРТУНА«
дає високі дивіденди.**

**Вступаючи в члени кооперативи,
допоможеш собі і українському
підприємству.**

**Всі в члени кооперативи
»НОВА ФОРТУНА«**

Вояцтво на З'їзд!

**Головна Управа ОБВУ закликає всіх колишніх
вояків українців взяти участь в цьогорічному**

ЗАГАЛЬНОМУ З'ЇЗДІ ВОЯЦТВА

**З'їзд відбудеться 18 листопада, 1961р.,
у Брадфордї.**

ГОЛОВНА УПРАВА ОБВУ

